תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · נביאים

מצודת ציון על עמוס

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על עמוס

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-עמוס/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
פסוק א 6
פסוק ב 6
פסוק ג 6
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ו 6
פסוק יא 6
פסוק יד 6
פרק ב 7
פסוק א 7
פסוק ב 7
פסוק ד 7
פסוק ו 7
פסוק ז 7
פסוק ח 7
פסוק ט 7
פסוק יא 7
פסוק יג 7
פסוק יד 7
פסוק טו 8
פרק ג 8
פסוק ב 8
פסוק ג 8
פסוק ד 8
פסוק ה 8
פסוק ו 8
פסוק ט 8
פסוק י 8
פסוק יא 8
פסוק יב 8
פסוק יג 9
פסוק יד 9
פסוק טו 9
פרק ד 9
פסוק א 9
פסוק ב 9
פסוק ג 9
פסוק ד 10
פסוק ו 10
פסוק ז 10
פסוק ח 10
פסוק ט 10
פסוק י 10
פסוק יא 10
פסוק יב 10
פסוק יג 11
פרק ה 11
פסוק א 11
פסוק ב 11
פסוק ה 11
פסוק ו 11
פסוק ז 11
פסוק ח 11
פסוק ט 11
פסוק י 11
פסוק יא 12
פסוק יב 12
פסוק יג 12
פסוק טו 12
פסוק טז 12
פסוק יח 12

פסוק יט 12
פסוק כ 12
פסוק כא 12
פסוק כב 13
פסוק כג 13
פסוק כד 13
פסוק כה 13
פסוק כו 13
פסוק כז 13
פרק ו 13
פסוק א 13
פסוק ב 13
פסוק ג 14
פסוק ד 14
פסוק ה 14
פסוק ו 14
פסוק ז 14
פסוק ח 14
פסוק ט 15
פסוק י 15
פסוק יא 15
פסוק יב 15
פסוק יג 15
פסוק יד 15
פרק ז 15
פסוק א 15
פסוק ג 15
פסוק ד 16
פסוק ה 16
פסוק ז 16
פסוק ח 16
פסוק ט 16
פסוק י 16
פסוק יב 16
פסוק יג 16
פסוק יד 16
פסוק טז 17
פסוק יז 17
פרק ח 17
פסוק א 17
פסוק ג 17
פסוק ד 17
פסוק ה 17
פסוק ו 17
פסוק ח 18
פסוק ט 18
פסוק י 18
פסוק יב 18
פסוק יג 18
פסוק יד 18
פרק ט 18
פסוק א 18
פסוק ב 19
פסוק ג 19
פסוק ה 19
פסוק ו 19
פסוק ז 19
פסוק ח 19
פסוק ט 19
פסוק י 19
פסוק יא 20
פסוק יב 20
פסוק יג 20
פסוק יד 20

פסוק טו 20

פרק א

פסוק א

בנוקדים. לפי שרוב הצאן המה נקודים יקרא המתעסק בהם בשם נוקד וכן ומישע מלך מואב היה נוקד (מ"ב ג):

חזה. ניבא:

פסוק ב

ואבלו. ענין השחתה כמו אבלה אדמה (יואל א):

נאות. מדור:

ראש. ענין מיטב כמו ראשית גבורתם (ירמיה מט):

הכרמל. הוא שם כולל למקום שדות וכרמים וכן הדר הכרמל (ישעיה לה):

פסוק ג

דושם. מל' דישה:

בחרוצות. שם כלי דישה מלאה חריצים כמו כי לא בחרוץ יודש קצח (שם כח):

פסוק ד

ואכלה. ותשרף:

פסוק ה

בריח. מטה העשוי לסגור בו השער:

מבקעת און. שם עיר:

ותומך. ומחזיק וכן וכפיה תמכו פלך (משלי לא):

שבט. שרביט:

מבית עדן. שם עיר:

פסוק ו

להסגיר. ענין מסירה כמו לא תסגיר עבד (דברים כ"ג:ט"ז):

פסוק יא

ועברתו. מל' עברה וזעם:

נצח. לעולם:

פסוק יד

והצתי. מל' הצתה והדלקה:

בסער. מל' רוח סערה ואמר בדרך שאלה על התגברות האויב:

סופה. רוח סופה:

פרק ב

פסוק א
לשיד. כמו לסיד בסמ"ך:

פסוק ב
הקריות. שם מחוז:

בשאון. ענין המייה:

פסוק ד
ויתעום. מלשון תועה:

פסוק ו
נעלים. מנעלי הרגל:

פסוק ז
השואפים. ענין הבטה אל הדבר והתוחלת לה וכן כעבד ישאף צל (איוב ז':ב'):

פסוק ח
חבולים. ענין משכון כמו לא יחבול רחים (דברים כ"ד:ו'):

יטו. מל' הטייה ר"ל ישענו:

ענושים. מל' עונש ממון:

פסוק ט
השמדתי. ענין כליון ואבדון:

וחסון. ענין חוזק כמו והיה החסון לנעורת (ישעיהו א':ל"א):

כאלונים. שם אילן החזק ביותר:

פסוק יא
לנזירים. הוא ענין פרישה כי פורש עצמו מן היין והטומאה:

פסוק יג
מעיק. ענין צוקה וצרה כמו מפני עקת רשע (תהילים נ"ה:ד'):

תחתיכם. במקומכם:

עמיר. אלומות התבואה כמו ושכחת עומר (דברים כד):

פסוק יד
מנוס. ענין בריחה:

יאמץ. ענין חוזק כמו יוסף אומץ (איוב טז):

פסוק טו
ותופש. ענין אחוזה:

פרק ג

פסוק ב
ידעתי. ענין אהבה וכן מה אדם ותדעהו (תהילים קמ"ד:ג'):
אפקוד. ענין זכרון:

פסוק ג
נועדו. ענין קביעות זמן והזמנה וכן נועדו עברו יחדיו (שם מח):

פסוק ד
כפיר. ארי בחור:
ממעונתו. ענין מדור כמו ה' מעון אתה היית לנו (שם צ):

פסוק ה
התפול. התשכון וכן על פני כל אחיו נפל (בראשית כה):
פח. הוא הרשת:

פסוק ו
אם יתקע. האם יתקע ותחסר ה"א התימה וכן אם תהיה:

פסוק ט
ועשוקים. נעשקים מיד העושקים:

פסוק י
נכוחה. דבר ישר וראוי כמו הולך נכוחו (ישעיה נז):
האוצרים. מל' אוצר ר"ל טומנים:

פסוק יא
צר. אויב:
עוזך. חזקך:
ונבוזו. מלשון בזה ושלל:

פסוק יב
בדל אזן. ת"י חסחוס והוא הקשה שבאזן ואין לו דמיון:
בפאת. ענין עבר וצד:

ובדמשק ערש. ערש היא מטה כמו ערשו ערש ברזל (דברים ג':י"א) ויקרא מטת החולה דמשק ערש כי כולה משקה מכוחו וניעו מן הזיעה וכן העיר דמשק נקראת בזה השם על כי היא כולה משקה במרבית יאורים ואגמי מים ועם כי היא בשי"ן שמאלית:

פסוק יג

והעידו. ענין התראה כי ע"פ רוב מתרין בעדים לבל יכחש לאח"ז:

פסוק יד

פקדי. ענין זכרון:

ופקדתי. עוין השגחה כמו פקדו נא וראו (ש"א יד):

ונגדעו. ענין כריתה כמו ואשריהם תגדעון (דברים ז):

קרנות. הבליטות היוצאות כעין קרנים:

פסוק טו

על בית. עם בית:

השן. שן הפיל:

וספו. ענין כליון כמו ספתה בהמות (ירמיה יב):

פרק ד

פסוק א

הבשן. הוא מקום מרעה שמן כמ"ש ורעה הכרמל והבשן (שם נ):

העושקות. מל' עושק וגזל:

הרוצצות. ענין שבירה כמו קנה רצוץ (ישעיה מב):

לאדניהם. ר"ל לבעליהן:

פסוק ב

ונשא. מל' משא וסבל:

בצנות. צנה הוא המגן כמו צנה וסוחרה (תהילים צ"א:ד') ור"ל אניות בדמות צנות:

ואחריתכן. כן יקראו הבנים והבנות הנשארים אחרי מות האדם וכן ולא לאחריתו (דניאל י"א):

בסירות. מל' סיר והוא כעין קדרה כמו סיר הבשר (שמות טז):

דוגה. מל' דגים:

פסוק ג

ופרצים. שבר החומה:

והשלכתנה. אמר בלשון הרחבה על מהירת הרדיפה ההרמונה. אל הארמון ההי"א האחרונה באה במקום הלמ"ד או אל בתחלתה וההי"א השנייה באה במקום האל"ף:

פסוק ד

ימים. ענינו שנים כמו ימים תהיה גאולתו (ויקרא כ"ה:כ"ט):

פסוק ו

נקיון. מל' נקי:

עדי. אל' כמו תגע עדיך (איוב ד):

פסוק ז

חלקה. כן יקרא השדה כמו ואכלה את החלק (לקמן ז):

פסוק ח

ונעו. מל' תנועה והנדה:

פסוק ט

בשדפון. הוא לקיות הזרע בשבלים ע"י הרוח:

ובירקון. בעבור מרבית היובש נהפכים השבלים למראה ירוק ונפסדים כמו יככה וגו' ובשדפון ובירקון (דברים כח):

הרבות. מל' רבוי:

גנותיכם. מל' גן:

הגזם. מין ארבה:

פסוק י

עם שבי. כמו ושבי וכן עם יפה עינים (ש"א טז):

באש. ענין סרחון:

מחניכם. חבורת אנשים קרויים מחנה:

ובאפכם. מל' אף וחוטם:

פסוק יא

כאוד. הוא העץ שמנדנדים בו האש הנחרך מסביב וכן זנבות האודים (ישעיה ז):

פסוק יב

כה. ענינו כמו כן:

עקב. בעבור כמו עקב תשמעון (דברים ז):

הכין. מל' הכנה:

פסוק יג
שחו. דבורו כמו או שיח לארץ (איוב י"ב:ח'):
שחר. אור השחר:
עיפה. ענין חושך כמו ארץ עיפתה (שם י):
ודורך. מל' דריכה ורמיסה:
במתי. ענין גבהות ורוממות כמו ועל במותי יעמידני (תהילים י"ח:ל"ד):

פרק ה

פסוק א
נושא. ענין הרמת קול:

פסוק ב
בתולת. קראה בתולה לפי שלא נכבשה עדיין ולא באה ברשות אחר כבתולה שלא באה ברשות בעל וכן בתולת בת ציון (ישעי' כג):
נטשה. ענין עזיבה כמו נטשתה עמך (שם ב):

פסוק ה
גלה יגלה. מל' גלות:
לאון. ענין עמל ויגיעה וכן אם גלעד און (הושע י"ב:י"ב):

פסוק ו
יצלח. ענין התגברות:
ואכלה. ותשרף:

פסוק ז
ללענה. שם עשב מר:

פסוק ח
כימה וכסיל. שמות מזלות:
צלמות. צלו של מות והוא חשכת הקבר:

פסוק ט
המבליג. ענין חוזק כמו ואבליגה מעט (איוב י):
שוד. ענין חרבן ואבדון כמו משוד כי יבוא (שם ה):

פסוק י
יתעבו. מל' תעוב ושקוץ:

פסוק יא
בושסכם. כמו בוססכם והוא ענין רמיסה כמו בוססו את חלקתי (ירמיהו י״ב:י׳):
ומשאת. מל׳ משא:
בר. תבואה כמו לשבור בר (בראשית מב):
גזית. אבנים מסותתים ביושר כמו ולא תבנה אתהן גזית (שמות יז):

פסוק יב
ועצומים. חזקים:
צוררי. מל׳ צר ואויב:
כופר. פדיון:

פסוק יג
ידום. ענין שתיקה כמו וידום אהרן (ויקרא י׳):

פסוק טו
והציגו. ענין העמדה כמו כמו תציג אותו לבד (שופטי׳ ז׳):
אולי. עניינו שמא:
יחנן. מל׳ חנינה וחמלה:

פסוק טז
חוצות. שווקים:
הו הו. כמו הוי הוי והוא ענין צעקת יללה:
אכר. כן יקרא העושה מלאכת השדה וכן הובישו אכרים (יואל א):
נהי. ענין קינה ויללה:

פסוק יח
המתאוים. מל׳ תאוה:

פסוק יט
הקיר. הכותל:
ונשכו. מל׳ נשיכת השנים:

פסוק כ
נוגה. הארה וזריחה:

פסוק כא
חגיכם. קרבנות חגיכם:
אריח. מל׳ ריח:

בעצרותיכם. ענין עכבה במקום כמו נעצר לפני ה' (ש"א כא):

פסוק כב
ארצה. מל' רצון:

ושלם. מל' שלמים:

מריאכם. בהמות פטומות וכן ויזבח שור ומריא (ש"ב ז):

פסוק כג
המון. מל' המייה:

שריך. מל' שיר:

וזמרת. מל' זמר:

נבליך. הוא כלי נגון:

פסוק כד
ויגל. מל' גלוי:

איתן. חזק כמו נהרות איתן (תהלים עד):

פסוק כה
הגשתם. ענין הקרבה:

פסוק כו
ונשאתם. מל' משא וסבל:

סכות, **כיון**, **כוכב**. הם שמות מיני עכו"ם:

פסוק כז
מהלאה. להלן ורחוק:

פרק ו

פסוק א
השאננים. ענין השקט ומנוחה כמו שאנן מואב (ירמיה מח):

נקובים. כן יאמר על הפרשת השם כמו נקבו בשמות (במד' א):

ראשית. ענין מיטב ומבחר כמו ראשי גבורתם (בירמיה מט):

פסוק ב
כלנה. שם מקום:

חמת רבה. חמת הגדולה:

פסוק ג
המנדים. מלי הנדה והנעה:
ותגישון. ענין הקרוב:
שבת. מלי ישיבה:
חמס. עושק וגזל:

פסוק ד
שן. הוא שן הפיל:
וסרוחים. ענין עודף ויתרון וכן סרוחי טבולים (יחזקאל כג):
ערשותם. מטתם כמו ערש יצועי (תהלים קלב):
כרים. כבשים שמנים וכן שלחו כר (ישעיה טז):
מרבק. הוא הדיר שמפטמים שם העגלים וכן ולאשה עגל מרבק (ש"א כח):

פסוק ה
הפורטים. ענין היחיד וההבדל ובדרז ל פרט וכלל שהפרט הוא ההבדל מן הכלל והוא מלשון ופרט כרמך (ויקרא ט):
הנבל. שם כלי נגון:

פסוק ו
במזרקי. אגן גדול כמו מזרק אחד כסף (במדבר ז':י"ג):
וראשית. ענין מיטב ומבחר:
ימשחו. מלי משיחה וסיכה:
נחלו. מלי חולי:

פסוק ז
בראש. ענין מובחר:
וסר. מלי הסרה:
מרזח. כן יקראו המשתאות ובספרי בפרשת וישב ישראל בשטים יש וחזרו לעשות מרזחים והיו קוראים להם ואוכלים, או הוא ענין אבל וכן אל תבוא בית מרזח (ירמיה טו) וארז"ל בית אבל:
סרוחים. ענין עודף ויתרון:

פסוק ח
מתאב. ענין תאוה כמו תאבתי לישועתך (תהלים קי"ט):
גאון. כן יקרא בה"מ וכן וצבי עדיו לגאון שמהו (יחזקאל ז':כ'):

והסגרתי. ענין מסירה כמו להסגיר לאדום (לעיל א):

פסוק ט
יותרו. מל' נותר:

פסוק י
ונשאו. מל' משא וסבל:

דודו. הוא אחי האב:

ומסרפו. הוא אחי האם, או ומסרפו הוא כמו ומשרפו בשי"ן כי זסשר"ק מתחלף ור"ל אוהבו המציל עצמותיו מן השריפה:

בירכתי. בסוף:

אפס. ענין כליון כמו אפס כסף (בראשית מ"ז):

הס. ענין שתיקה כמו ויהס כלב (במדבר י"ג):

פסוק יא
רסיסים. ענין רציצה וכתיתה כי ומעוך וכתות (ויקרא כ"ב:כ"ד) ת"א ודמריס ודרסיס ובדרז"ל ואם היה עב או מרוסס (שבת פ'):

פסוק יב
הירוצון. מל' ריצה ורדיפה:

לראש. ללענה מיני עשבים מרים כמו פורה ראש ולענה (דברים כ"ט:י"ז):

פסוק יג
קרנים. ענין חוזק והוא שאול מקרני בעל חי שמתחזקין בהם:

פסוק יד
ולחצו. ענין דחק:

פרק ז

פסוק א
יוצר. בורא:

גובי. ארבה כי ויעל הארבה (שמות ט') ת"א גובא, וכן כגוב גובי (נחום ג'):

הלקש. כן יקרא העשב המאוחר כמו שנקרא מטר המאוחר בשם מלקוש:

גזי. מל' גזיזה וקצירה:

פסוק ג
נחם. ענין הפוך מחשבה:

פסוק ד
תהום. עומק המים:
רבה. גדולה בעומק:
החלק. כן יקרא השדה וכן חלקה אחת תמטר (לעיל ד'):

פסוק ה
חדל. ענין מניעה:

פסוק ז
אנך. כן יקרא קו הבנין ובו משקולת הבדיל וע"י מיישר הבנאי בנין החומה ואנך הוא בדיל בל' ערבי:

פסוק ח
עבור. מל' העברה:

פסוק ט
ונשמו. מל' שממון:
במות. מלשון במה ומזבח:
ישחק. כמו יצחק ויתכן שאמר ישחק לרמז שהבמות יהיו לשחוק וללעג:
ומקדשי. ענין ארמון משגב וכן למטה מקדש מלך הוא וכמו והיה למקדש (ישעיה ח'):
יחרבו. מל' חורבן:

פסוק י
כהן. ר"ל כהן הבעל וכומר לעכו"ם:
קשר. ענין אגודת מרד כמו ויהי הקשר אמיץ (ש"ב טז):
להכיל. לסבול כמו נלאיתי הכיל (ירמי' ו'):

פסוק יב
חוזה. רואה ונביא:

פסוק יג
מקדש. ארמון משגב:

פסוק יד
בוקר. מל' בקר:
ובולס. ענין בלילה וערבוב ובדרז"ל שכן עני אוכל פתו מעיסה בלוסה (שבת עו):
שקמים. שם מין ממיני התאנים וכן ושקמותם בחנמל (תהלים ע"ח):

פסוק טז
תטיף. הוא מל' נטיפה והזלה ומושאל מענין הדבור וכן הטף אל דרום (יחזקאל כ"א:ב'):

פסוק יז
בחבל. קו המדה:

פרק ח

פסוק א
כלוב. הוא כעין סל וכן ככלוב מלא עוף (ירמיהו ה':כ"ז):
קיץ. ר"ל פירות המייבשים בימות הקיץ וכן והלחם והקיץ (ש"ב ט"ז):

פסוק ג
והיללו. מל' יללה:
שירות. מל' שיר וזמר:
הפגר. כן יקרא גוף המת כמו וכובד פגר (נחום ג'):
הס. ענין שתיקה כמו ואמר הס (לעיל ו):

פסוק ד
השואפים. ענין בליעה וההמשכה אל הפה כמו שאפני אנוש (תהלים נ"ו):
ולשבית. כמו ולהשבית וכן ללכת לגיד (מ"ב ט') ומשפטו להגיד ולהשבית הוא ענין בטול ומניעה כמו שבת נוגש (ישעיה י"ד):

פסוק ה
ונשבירה. מוכר התבואה נקרא משביר כמו המשביר לכל עם הארץ (בראשית מ"ב:ו') שבר כן תקרא התבואה וכן נאמר שבר רעבון בתיכם (שם מ"ג) וזהו לפי ששוברת הרעב על דרך ישברו פראים צמאם (תהילים ק"ד:י"א):
והשבת. כן תקרא שנת השמטה כמ"ש ובשנה השביעית שבת וגו' (ויקרא כ"ה:ד'):
בר. תבואה כמו לשבור בר (בראשית מ"ב):
איפה. שם מדה בת ג' סאים:
ולעות. ענין עקום ודבר שאינו ראוי והוא מל' עון:

פסוק ו
נעלים. מנעלי הרגל:
ומפל. מל' הפלה:

פסוק ח
תרגז. ענין תנועת הרעדה:
ואבל. ענין השחתה כמו אבלה אדמה (יואל א'):
כאור. כמו כיאור הוא הנילוס ונפלה היו"ד:
ונגרשה. מל' גרושין ותנודה ונשקעה. ענין נפילת הדבר בעומק כמו אז אשקיע מימיהם (יחזקאל ל"ב:י"ד):

פסוק ט
והבאתי. ענין שקיעה כמו ובא השמש וטהר (ויקרא כ"ב:ז'):
בצהרים. הוא חצי היום:

פסוק י
קרחה. ענין נפילה ותלישת השער כמו קרח הוא (שם יג):

פסוק יב
ונעו. מלשון תנועה:
ישוטטו. ענין ההליכה אנה ואנה כמו שוטטו בחוצות ירושלים (ירמיהו ה':א'):

פסוק יג
תתעלפנה. ענין החלשות והעדר ההרגשה כמו בניך עלפו (ישעיה נ"א):

פסוק יד
באשמת. מל' אשם וכן תקרא העכו"ם כן מאשמת עובדיה וכן תקרא פשע עש"ז כמ"ש והפשע שמה (דניאל ח):
עוד. ענין זמן רב ודוגמתו ויבך על צואריו עוד (בראשית מ"ו:כ"ט):

פרק ט

פסוק א
הכפתור. הוא המשקוף וקראו כפתור לפי שעושין בו ציורי כפתורים העגולים כעין תפוחים וכן בכפתורים ילינו (צפניה ב):
וירעשו. ענין תנועה חזקה:
הספים. הם המזוזות כמו וסף השער (יחזקאל ט):
ובצעם. חמדת עשרם כמו בצע כסף (שופטים ה):
ואחריתם. כן יקראו הבנים והבנות כמו ולא לאחריתו (דניאל י"א):
ינוס. ענין בריחה:

להם. כמו מהם:

ימלט. ענין השמטה:

פליט. ענין שארית כמו פליט ושריד (איכה ב'):

פסוק ב

יחתרו. ענין חפירה בקרקע כמו חתר בחשך בתים (איוב כ"ד:ט"ז):

בשאול. בקבר עמוק:

פסוק ג

יחבאו. ענין הסתרה כמו חבי כמעט רגע (ישעיה לב):

אחפש. ענין חקירה כמו ויחפש רוחי (תהלים עז):

הנחש. הוא הלויתן הדומה למראה נחש וכמ"ש על לויתן נחש בריח (ישעיה כז):

ונשכם. מל' נשיכה בשינים:

פסוק ה

ותמוג. מל' המגה והמסה:

ואבלו. ענין השחתה כמו אבלה אדמה (יואל א):

ושקעה. ענין נפילת הדבר בעומק כמו אשקיע מימיהם (יחזקאל לב):

פסוק ו

מעלותיו. מלשון עלייה הבנוי ממעל ואמר בלשון שאלה על הגלגלים:

ואגודתו. ענין קבוצה אחת וכן יהיו לאגודה אחת (ש"ב ב):

פסוק ז

כבני כושיים. הם האנשים השחורים מבני כוש בן חם:

פסוק ח

אפס. ענייני כמו רק וכן ואפס את הדבר (במדבר כב):

פסוק ט

והניעותי. מל' הנעה והנדה:

בכברה. היא כעין נפה שמרקדין בו הקמח ודומה לו ועשית לו מכבר (שמות כ"ז:ד'):

צרור. חתיכה גסה של עפר וכן אשר לא נמצא שם גם צרור (ש"ב יז):

פסוק י

תגיש. ענין הקרוב:

ותקדים. ענין מהירות:

בעדינו. ר"ל עלינו:

פסוק יא
וגדרתי. ענין בנין:
פרציהן. ענין שבר חומה:
והריסותיו. מל' הריסה ונתיצה:

פסוק יב
למען. ענינו כמו באופן כמו למען ינוח שורך (שמות כ"ג:י"ב):

פסוק יג
ונגש. ענין הקרוב והדבוק:
ודורך. הדרך לדרוך על הענבים להוציא היין:
במושך. מל' משיכה והולכה:
והטיפו. ענין הזלה:
עסיס. כן יקרא היין וכן על עסיס כי נכרת מפיכם (יואל א):
תתמוגגנה. מל' המגה והמסה:

פסוק יד
ושבתי. ענין השקט ומרגוע כמו בשובה ונחת תושעון (ישעיהו ל':ט"ו):
שבות. מלשון שבי הגולה:
נשמות. מלשון שממון:

פסוק טו
ינתשו. ענין עקירה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א):